

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Vallaskolan
i Östersunds kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Vallaskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vallaskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i hög utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Vallaskolan.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärarna uppger i intervjun att elever får inspiration genom material från böcker, internet och genom tidigare elevarbeten samt det klasskompisar gör. Elever uppger att lärare visar exempel på olika alternativ som eleverna kan inspireras av. I dokument som har begärts in från huvudmannen och i lärarintervjun framgår det även att varje arbetsområde har mål kopplade till tekniker, material, kultur eller miljö. Lärarna uppger att de först har genomgångar och att elever sedan får planera slöjdalster inom ramen för det som de gått igenom. I intervju ger en elev exempel från ett arbetsområde i materialinriktningen textil där lärare haft genomgång om garntekniker. Eleven uppgav att hen efter genomgången valt att sticka svarta lovikavantar. Lärarna berättar att eleverna uppmuntras att ha en egen plan med eget uttryck och att elever

gör skisser för sitt arbete. Elever bekräftar detta och uppger att lärarna är tydliga med att skisser ska vara ordentliga och innehålla material- och måttuppgifter, som lärare sedan ska godkänna. Vidare beskriver såväl lärarna som elever i intervjuer att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en slöjduppgift. Lärarna uppger att de stödjer elevers egna planer och slöjdprocess samt att även misstag kan vara en del av lärandet inom slöjddämnet. En elev berättar exempelvis att hen tillverade en låda inom materialinriktningen trä och metall där hen valt ett komplicerat sätt att sammanfoga ett hörn, vilket tog mycket tid. I samråd med läraren valde eleven att tillämpa en annan teknik för att sammanfoga övriga hörn på lådan. Lärare ger ett exempel där en elev skulle virka en bläckfisk, men där arbetet fick utvecklas till en annan design såsom en boll för att elev skulle få lyckas med uppgiften.

Lärarna ger elever stöd löpande och ger återkoppling under pågående arbetsprocess. Lärarna uppger i intervjun att de kontinuerligt visar och instruerar hur elever kan lösa olika problem. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer i materialinriktningen textil upptäckte en elev en avvikelse i virkningen. Läraren och eleven gick tillsammans igenom och resonerade kring vad avvikelsen kunde bero på och hur eleven ville fortsätta med sitt arbete. Elever bekräftar att slöjdlärarna tror på att de ska klara av arbetet. Lärarna uppger även att de är noga med att låta elever utföra moment och inte ta över elevers slöjdarbeten. Vidare berättar lärarna att de vill att alla elever ska känna sig sedda och målet är att alla elever ska få tid tillsammans med lärare under ett lektionspass. I elevintervju framkommer det att slöjdlärarna cirkulerar i salen till elever och att lärarna ställer frågor som "Vad tänker du att du ska göra?" för att få elever att tänka vidare själva. Det bekräftas även i en av Skolinspektionens lektionsobservationer där elever behövde hjälp och där lärare bad elever att läsa högt ur instruktionen. Sedan förde läraren dialog med eleverna om hur de tänkte att de skulle gå vidare, vilket ledde till att eleverna kunde fortsätta.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att elever oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärare uppger i intervju att eleverna ibland använder digitala kanaler och foton med beskrivningar för att utveckla och fördjupa sina arbeten. Lärarna samtalar med elever om vilken nivå som är lagom för att deras valda arbetet ska vara möjligt att genomföra utifrån elevens förmågor och förkunskaper. Exempelvis berättar lärare att elever kan arbeta med svårare moment eller en ny teknik för att utmana sig att lära nytt ifall

lärarna bedömer att de klarar det. Lärare inom materialinriktningen trä och metall nämner som exempel skillnader i svårighetsgrad för att sammanfoga hörn med olika tekniker. Lärare inom materialinriktningen textil lyfter skillnader i svårighetsgrad med att sy byxor med olika tekniker såsom byxor med resår i midjan eller byxor med blixtlås och fickor. I elevintervjuer framgår att lärarna har höga förväntningar på eleverna då lärarna ofta uppmuntrar eleverna till att använda svårare slöjdtekniker som exempelvis att lägga till ett bälte på ett klädesplagg, att kombinera två tyger då en luvtröja ska tillverkas eller att sammanfoga hörn i trälådor på svårare sätt. Elever uppger att eleverna inom materialinriktningen trä och metall har tillverkat fröautomater för vinterfåglar där en elev även ville tillverka detaljer i metall genom svetsning och eleven fick då möjlighet att anpassa arbetet för det. I samtliga intervjugrupper framkommer att lärarna även ager dekvat stöd för elever med ytterligare stödbehov. I en av Skolinspektionens lektionsobservationer fick en elev använda påtring för slöjdprojekt med garn istället för att sticka med stickor, vilket underlättade uppgiften för eleven.

Undervisningen varierar så att eleverna får möjlighet att samarbeta med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Lärarna och elever uppger i intervjuer att genomgångar av slöjdteknik sker i grupp inför eller under ett arbetsområde i båda materialinriktningar. Elever kan även få se filmer och ta del av information om material, tekniker och moment som de sedan samtalar tillsammans om. Av intervjuer med lärarna, elever och rektorn framgår att lärarna gör medvetna placeringar av eleverna utifrån vilket moment de håller på med eller vilken metod de har valt att arbeta med i syfte att eleverna ska kunna stötta varandra i arbetet. Elever uppger även i intervjuer att lärarna har som rutin att eleverna ska tänka efter först själva och att de också ska hjälpa varandra, vilket enligt elever sker under varje slöjdlektion. Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftar att placeringen vid slöjdbänkar underlättar samarbetet mellan elever som arbetar med liknande arbetsmoment.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocessen och resultatet tillsammans med lärare.

Lärarna ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. Elever uppger i intervju att de, med stöd av bland annat digitala foton av deras slöjdalster, får skriva slutreflektioner över sina produkter när de är färdiga och att de då får svara på frågor om hur arbetet gått till, vilka överväganden eleverna gjort och om något behövt göras på annat sätt än planerat. I samtliga intervjuer och vid

lektionsobservationer framkommer att elever även skriver reflektioner över slöjdarbetet löpande i slutet av lektionspass. Dessa reflektioner tar läraren del av och det förekommer att lärare ger respons. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer framkom att läraren ställde reflekterande frågor muntligt till en elev under planeringsfas "Hur kan du planera vidare?" samt "Vad tänker du att du ska börja med?". Vid en annan av Skolinspektionens lektionsobservationer fick en elev säga ut material med olika sågtekniker och denna lärdom beskrev sedan eleven i sin loggbok. Av intervjuer med elever och lärare framkommer att lärare läser elevernas reflektioner i loggböckerna och ger kommentarer tillbaka.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper och slöjdmeter utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Elever får kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung samt dess påverkan på miljön. I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna inom materialriktningen textil får fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper samt hur de framställs och transporteras. Läraren har exempelvis visat filmer för undervisningsgruppen om

produktion inom textilindustrin och dess miljöpåverkan som eleverna sedan samtalat om i grupp. Det framgår i intervjuer med lärare och elever att det även sker samtal om material inom materialinriktningen trä och metall, men att sådana samtal mellan lärare och elever företrädesvis sker mer enskilt. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer framkom det exempelvis att en elev fick rådet att använda träslaget ask för tillverkning av en träflöjt och att läraren berättade för eleven var man kan hitta detta träd i närområdet och mer om träslagets egenskaper.

Undervisningen ger elever möjlighet att få kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. Lärarna uppger i intervju att de för samtal med elever hur de ska göra för att framställa en hållbar produkt. Lärarna berättar att de exempelvis lär ut vikten av att fästa trådar ordentligt inom materialinriktningen textil och att olja träföremål inom materialinriktningen trä och metall. Även elever uppger exempel som att de bland annat fått lära sig att flanelmaterial först måste tvättas innan det används då det kan krympa mycket i första tvätten. Elever uppger vidare i intervjuer att de lärt sig vikten av att tänka på vilket material som passar bäst för olika textilarbeten, exempelvis om ett tyg behöver vara stretchigt för att plagget ska hålla samt lärt sig tekniker för hur träprodukter kan göras välgjorda och mer hållbara. Under en av Skolinspektionens lektionsobservationer i materialinriktningen trä och metall bekräftas detta då läraren exempelvis förde dialog med en elev som tillverkade en avställningsyta till en soffkant om hur bitar skulle sättas samman för att göra hyllan mer stabil. Eleven resonerade med läraren om att slöjdarbetet blir mer hållbart ifall den sätts ihop med skruv istället för att använda spik eller att limma ihop hörn.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Elever får göra självständiga val av metoder för resurshushållning som bidrar till hållbarhet samt får jämföra olika slöjdmaterial utifrån ett miljöperspektiv. Lärarna uppger i intervju att de är noga med att ta hand om överblivet material genom att använda det till andra slöjdprojekt. Inom materialinriktningen trä och metall uppger lärare i intervju exempelvis att elever lärt sig slöjdtekniken att tillverka så kallade krympburkar som förvaringskärl av grenar som blir över. Det framkommer av intervjuer med lärarna, elever och i dokument som har begärts in från huvudmannen att det finns ett återkommande arbete där elever ska lära sig att laga och

reparera klädesplagg. Lärarna och elever nämner även att jeansstyg återbrukats i slöjdprojekt för att tillverka sitsar till pallar. Lärare uppger även att tidigare jeansfickor använts för att förvara exempelvis fiskedrag som tillverkats i materialinriktningen trä och metall. Lärarna och elever uppger att de inom båda materialinriktningar reflekterar över möjligheter att bevara möbler och kläder samt möjligheten att bidra till resurshushållning genom att handla begagnade varor. Skolinspektionens lektionsobservationer visar att det inom båda materialinriktningar finns en mängd olika material som elever kan välja mellan till sina slöjdalster och att eleverna återanvänder material av olika slag. Under elevintervjun framkommer exempel på hur en elev har fått välja mellan olika material utifrån hållbarhet och användbarhet när hen skulle tillverka ett fiskedrag. Vid en av skolinspektionens lektionsobservationer återanvände en elev gamla hästskor som omformats till ett kors som eleven svetsade samman till en inredningsdetalj. Under lektionsobservationen använde en annan elev även kopparrör som hade tillvaratagits för slöjdarbete.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i hög utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett kön möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn uppger i intervju att elever läser båda materialinriktningarna växelvis

under alla högstadiets årskurser samt att halvklasserna för slöjdundervisningen består av både flickor och pojkar och organiseras tillsammans med klassernas handledare. Såväl lärarna som elever uppger i intervjuer att eleverna har möjligheter att kombinera material från de olika materialinriktningarna, exempelvis har elever tillverkat en pall där underredet gjorts i trä och sitsen tillverkats av textil med hjälp av bland annat återbrukbart jeansstyg. Vid Skolinspektionens lektionsobservation använde en elev förutom trä även metall och återanvänt plexiglas för att tillverka ett fiskedrag. Skolinspektionens lektionsobservationer visar att slöjdsalarna ligger i nära anslutning till varandra, vilket underlättar kombinationsmöjligheter av bland annat hårda och mjuka slöjdmaterial för eleverna. Exempelvis gav lärare i materialinriktningen trä och metall tips till en elev som tillverkade en hatt i trä att ett band från materialinriktningen textil kunde användas som detalj. I dokument som har begärts in från huvudmannen framgår det att slöjdlektioner i de båda materialinriktningarna ligger parallellt i schemat, vilket underlättar sådan samverkan. I intervjuer med rektorn och lärare framgår det att slöjdlärarna har avsatt tid för gemensam planering.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att läraren lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna arbetar löpande och medvetet för att utmana elevernas föreställningar utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärarna uppger i intervju att de synliggör traditionella uppfattningar kopplade till kön inom slöjdamnet genom samtal med elever både planerat och på förekommen anledning. Lärarna berättar att ifall en viss jargong uppkommer bland eleverna under en lektion om vad som anses vara kvinnligt och manligt så uppmärksammar och markerar lärarna mot det. Läraren i materialinriktningen trä och metall beskriver ett arbete med en grupp nyanlända flickor som utifrån könsstereotypa föreställningar var ovana vid att arbeta i hårda material. Lärare och elever uppger i intervjuer att lärare även inom materialinriktningen textil utmanar könstraditionella normer vid introduktion och genomgång av garnteknik. Elever berättar exempelvis att läraren har visat ett fotografi av en manlig OS-medaljör som sticker och fört samtal i elevgruppen om det. I lärarintervjun framkommer att lärare samtalar med eleverna om att kunskaper och förmågor inom slöjdamnet kan användas i yrken som exempelvis kirurg eller frisör samt att det aldrig går att köpa känslan av det som tillverkats med egna händer. Det framgår av elevintervjuer att elever och lärare uppfattar det som självklart att båda könen arbetar med båda materialinriktningarnas innehåll oavsett om det handlar om till exempel stickning eller svetsning. Av dokument som har begärts in från huvudmannen framgår även att lärarna vid planeringen av

undervisningen medvetet skapar förutsättningar för att både flickor och pojkar ska få prova en bredd av metoder och tillverka olika slöjdföremål utan att fastna i könstraditionella val.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare

Signerat av: Sofia Granberg

X Ann Goliath-Pillola

Föredragande

Signerat av: Ann Goliath Pillola

I handläggningen av ärendet har även utredare Malin Larsson deltagit.

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Vallaskolan den 9-10 mars 2026. Besöket genomfördes av utredarna Ann Goliath-Pillóla och Malin Larsson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Östersunds kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1-6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 550 elever, varav ca 220 elever går i årskurs 7.9.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med tillförordnade rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.² Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.³

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁴

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁵

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.⁶ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹ 26 kap. 20 § skollagen.

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ 1 kap. 5 § skollagen.

⁴ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁶ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁷

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.⁸

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

⁷ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁸ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.⁹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁰

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹¹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹²

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

⁹ Ibid.

¹⁰ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹¹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹³

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁴

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁵ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.¹⁶ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.¹⁷

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁵ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁶ 2 kap. 10 § skollagen.

¹⁷ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁸

¹⁸ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.